

Asia: VN/1007/2019

Lausuntopyyntö Yhteisöllinen kansalaistoiminta 2020 -työryhmän mietinnöstä

1. Sääntöjen vähimmäissisällön keventäminen ja uuden yhdistyksen sääntöjen kirjoittamista helpottavat olettasäännökset – yhdistyslain 8, 10 b, 23, 24, 35, 38, 38 a, 39 a ja 40 §

Työryhmän ehdottamien uusien olettasääntöjen perusteella, jollei säännöissä toisin määrätä:

- jäsenmaksua voidaan periä yhdistyksen kokouksen päätöksellä
- hallituksen jäseniä 3-7; hallituksen jäsenten, tilin/toiminnantarkastajan toimikausi päättyy ja uusi kausi alkaa valinnasta päättävän yhdistyksen kokouksen päättyessä
- tilikausi on kalenterivuosi
- henkilövalinnat tehdään, tilinpäätös vahvistetaan ja vastuuvapaudesta päätetään varsinaisessa yhdistyksen kokouksessa 6 kk kuluessa tilikauden päättymisestä
- kirjallinen kutsu yhdistyksen kokoukseen jäsenille 2 viikkoa ennen kokousta
- purkautuvan yhdistyksen jäljelle jäävä omaisuus on käytettävä yhdistyksen tarkoituksen edistämiseen purkamisesta päättävän kokouksen määräämällä tavalla.

Uudet olettasäännöt perustuvat yhdistysten nykyiseen sääntökäytäntöön (mm. Patentti- ja rekisterihallituksen mallisäännöt, järjestöjen sääntömallit), joita suurin osa uusista yhdistyksistä käyttää. Tarkoitus on, ettei uusista olettasäännöistä seuraa muutoksia vanhoille yhdistyksille.

Vastustan

Perustelut

Yhdymme Sivistysliitto Kansalaisfoorumien kantaan, että olettasääntöjen tavoitteena on selkiyttää ja helpottaa yhdistystoimintaa. Käytännössä yhdistystoiminnan selkeyden vuoksi keskeiset sääntökirjaukset on kuitenkin edelleen hyvä määrätä yhdistyksen säännöissä, ei laissa. Toiminnan juridisen perustan on jatkossakin hyvä löytyä kokonaisuudessaan yhdistyksen omista säännöistä. Tästä johtuen myöskään Suomen Setlementtiliitto ry ei näe tarvetta muutokselle. Mallisäännöt ja

niiden edelleen kehittäminen ovat toimiva tapa varmistaa, että yhdistyslaki toteutuu sääntökirjauksissa.

2. Jäsenten yhdenvertaisuusperiaatteesta nimenomainen säännös – yhdistyslain 10 a §

Työryhmä ehdottaa yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä yhdenvertaisuusperiaatteesta, joka selventää nykyisin suurelta osin sääntelemättömän periaatteen soveltamista yhdistyksissä. Ehdotuksen soveltamisala on huomattavasti suppeampi kuin muissa yhteisömuodoissa eikä periaatetta sovelleta yhtä tarkasti kuin muissa yhteisömuodoissa. Ehdotuksella selvennetään jäsenten yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen erot ja yhtäläisyydet muiden yhteisölakien, perustuslain ja hallintolainsäädännön yhdenvertaisuusperiaatteisiin ja yhdenvertaisuussäntelyyn.

Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja -keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Vastustan

Perustelut

Yhdenvertaisuus on setlementtiliikkeen yksi läpileikkaavista arvoista. Yhdenvertaisuusperiaate on merkittävä ja kannatettava.

Tästä huolimatta kuitenkin vastustamme esitystä. Yhdenvertaisuusperiaatteen tulkinta käytännön toiminnassa ei ole aina yksinkertaista.

Yhdymme Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry näkemykseen, että esitetty kirjaus voi kuitenkin aiheuttaa lisäepäselvyyttä lain tulkinnassa: mitä yhdenvertaisuusperiaatteella tarkoitetaan nimenomaan yhdistyksen toiminnassa ja miten yhdenvertaisuusperiaate rajautuu.

Yhdistystoiminnassa esimerkiksi erilaiset jäsenyyden voivat oikeuttaa erilaisiin jäsenpalveluihin tai -etuihin, ja jossain yhdistystoiminnassa jäseniä voidaan tukea tai palkita eri tavoin esimerkiksi lahjakkuuden tai muiden ansioiden perusteella (esim. apurahat). Tai esim. nuorien osallistumista koskevat näkökulmat (Nuva ry:n kanta).

Yhdistyslain nykysäädökset yhdenvertaisuudesta ovat riittävät.

3. Sallitaan 100% verkkokokoukset perinteisen yhdistyksen kokouksen tai valtuutettujen kokouksen vaihtoehtona – yhdistyslain 17 §:n 2 momentti

Verkkokokous perustuisi aina yhdistyksen sääntöihin ja jäsenten käytössä olisi kaikki perinteistä kokousta vastaavat osallistumiskeinot ("teknologia-neutraali" kokousmääritelmä, käytännössä yleensä reaaliaikainen osallistuminen). Hallitus vastaisi tarvittavista kokousjärjestelyistä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Yhdymme mm. Kansalaisareenan kantaan ja kokemukseen:

Etäkokoukset ovat koronan myötä tulleet jäädäkseen ja koronan jälkeenkin on oletettavaa, että hybridimalli tulee vallitsevaksi useissa yhdistyksissä. Korona-aikana kokousten osallistujaprofiili on paikoin muuttunut ja digimaailmassa luontevasti toimivien jäsenten kynnys osallistua päätöksentekoon on madaltunut. Hybridimalli on hyvä saavutettavuuden kannalta, vaikkakin hybriditapaamiset vaativat vielä 100 % verkkokokouksia enemmän tekniikkaa ja sen säätämistä. 100 % verkkokokouksen salliminen helpottaa myös kokonaan verkossa toimivien yhdistysten toimintaa.

Osa yhdistyksistä tarvitsee perinteistä kokoontumista. Tässä on huomioitava yhdistysten erilaisuus, esimerkiksi ikäihmiset, maahanmuuttajat ja erityisryhmät, joilla on erilaisia tarpeita ja kognitiivisia haasteita verkko-osallistumiselle. Osalla yhdistystoimijoista ei ole osaamista ja jaksamista käyttää teknisiä laitteita tai niitä myöskään mahdollisuutta hankkia. Yhdistyksen hallitus tuntee jäsenistönsä parhaiten ja osaa peilata, mikä on omissa yhdistyksessä tasavertaisin osallistumisen muoto.

Lisäksi kuitenkin jaamme myös huolen ja kehittämisehdotuksen Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry:n kanssa:

Verkkokokouksen mahdollistaminen on kannatettava uudistus ja vastaa muuttuneen toimintaympäristön tarpeisiin. Esitys helpottaa osallistumista ja mahdollistaa sen nykymallia laajemmin. Samalla Sivistysliitto Kansalaisfoorumi näkee verkkomuotoistumisessa haasteita: miten voimme varmistaa yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet kaikille? Monilla suomalaisilla aikuisilla on haasteita perusdigitaadoissa. Digitaatiojen oppiminen tulisi mahdollistaa laajasti aikuisväestölle Suomessa, ja jokaisen yhdistyksen tulisi tunnistaa jäsentensä valmius verkkomuotoiseen toimintaan.

4. Etäosallistuminen mahdolliseksi hallituksen päätöksellä, jollei säännöissä rajoitettu tai kielletty – yhdistyslain 17 §:n 3 momentti

Ehdotuksella pyritään digitalisoinnin mahdollisuuksien käyttöön täysimääräisesti sekä, vältetään sääntömuutos- ym. Kuluja. Ehdotuksen valmistelu perustuu myönteisiin kokemuksiin ja työryhmän arvioon väliaikaisen lain aikaisesta kokouskäytännöstä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Kannatamme esityksiä siitä, että ehdotusta muutetaan siten, että etäosallistumisesta voitaisiin päättää yhdistyksen kokouksella, ilman että asiasta määrätään äänestys- ja vaalijärjestyksessä. Päätöksen tulisi myös riittää kertaluonteisena tai vaihtoehtoisesti siten että hallitukselle annetaan valtuus ratkaista etäosallistumiseen liittyvät kysymykset.

Kannatamme myös Kansalaisareenan ehdotusta, että myös oikeus käyttää teknistä avustajaa tai tukihenkilöä olisi hyvä olla sääntelyssä esillä vakiona, jotta sitä ei tarvitse erikseen mainita yhdistysten säännöissä tai erikseen käsitellä hallituksessa.

5. Jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajasta ja hallituksen jäsenistä mahdolliseksi – yhdistyslain 17 ja 19 §

Hallitusohjelman mukainen mahdollisuus jäsen- ja liittoäänestyksen sallimiseen hallituksen tai sen puheenjohtajan valitsemisesi perustuisi aina yhdistyksen sääntöjen määräykseen. Liittoäänestyksellä tarkoitetaan päätöksentekoa, jossa esimerkiksi puolue-yhdistyksen jäsenyhdistyksen henkilöjäsen saa äänestää puolueyhdistyksen yhdistyksen kokoukselle kuuluvasta asiasta.

Ehdotuksen ero yhdistyksen kokouksessa käsiteltävään hallituksen puheenjohtajan ja jäsenen valintaan olisi se, ettei tarvitse järjestää kokousta, jossa keskustellaan ehdokkaista. Nykyisin jäsenyhdistyksen henkilöjäsenelle ei voi antaa äänioikeutta esim. puolue-yhdistyksen puheenjohtajan tai hallituksen jäsenen vaalissa.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Yhdymme Nuva ry ehdotukseen ja kannatamme esitystä muutettuna siten, että etäosallistumisesta voitaisiin päättää yhdistyksen kokouksella, ilman että asiasta määrätään äänestys- ja vaalijärjestyksessä. Päätöksen tulisi myös riittää kertaluonteisena tai vaihtoehtoisesti siten että hallitukselle annetaan valtuus ratkaista etäosallistumiseen liittyvät kysymykset.

Lisäksi kannatamme Kansalaisareenan muutosehtotusta, että myös oikeus käyttää teknistä avustajaa tai tukihenkilöä olisi hyvä olla sääntelyssä esillä vakiona, jotta sitä ei tarvitse erikseen mainita yhdistysten säännöissä tai erikseen käsitellä hallituksessa.

6. Jäsenen kyselyoikeudesta yhdistyksen kokouksessa nimenomainen säännös – yhdistyslain 25 a §

Työryhmä ehdottaa nykyistä yhdistyskäytäntöä vastaavaa nimenomaista säännöstä jäsenen kyselyoikeudesta ja yhdistyksen johdon vastausvelvollisuudesta yhdistyksen kokouksessa. Tarkoituksena on selventää, milloin nykyisin sääntelemätön kyselyoikeus ja vastausvelvollisuus on tai sitä ei ole. Ehdotus perustuu oikeuskirjallisuuden lisäksi työryhmän selvittämään yhdistyskäytäntöön (esim. verkkokyselyt ja –keskustelut ja työpajat). Ehdotuksen perusteluissa on paljon käytännöstä nousseita esimerkkejä.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Kyselyoikeus ei saisi aiheuttaa lausunnoissa mainittuja vaaroja toiminnan sujuvuudelle, byrokratian lisääntymiselle tai kirjallisena vastamisvelvollisuutena riskiä kohtuttomuudelle.

Yhdymme kantaan (Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry), että kyselyoikeus on jo nyt osa hyvää yhdistyskäytäntöä. Kyselyoikeus ei voi koskea muilla laeilla suojeltuja tietoja (kilpailutilanne, henkilön suoja jne.). Tästä johtuen perusteluissa tulee rajata kyselyoikeuden sisältöä ja käyttötapaa: kyselyoikeuteen vedoten ei tulisi esimerkiksi edellyttää kokouksen keskeyttämistä.

Ilman selkeää rajausta on vaara, että kyselyoikeutta aletaan käyttää kiistatilanteissa yhdistyksen hallinnon ja toiminnan hidasteena.

Lisäksi kuten Kansalaisareena on lausunut, tuemme ja ehdotamme, että esitysluonnosta tulee muuttaa niin, että kysymykseen vastaaminen kokouksessa riittää, jollei kokouksen enemmistö vaadi, että kirjallinen vastaus tulee toimittaa jälkikäteen. Tärkeää on määritellä, mitä kyselyoikeuteen ei kuulu.

7. Sallitaan päätösvallan delegointi jäseneksi ottamisen ja eroilmoituksen vastaanottamisen osalta – yhdistyslain 12 ja 13 §

Jäseneksi ottamisen osalta delegointi perustuisi sääntöihin, eroilmoituksen vastaanottamisen osalta hallituksen päätökseen. Tarkoituksena on helpottaa digitaalisten palveluiden mahdollisuuksien hyödyntämistä jäsenasioissa (esim. liiton jäsenpalvelujärjestelmää hyödynnetään jäsenyhdistyksen jäsenasioiden hoidossa).

Ei muutosta jäsenen erottamiseen (ei perusteita sallia delegointia)

Kannatan muutettuna

Perustelut

Pidämme delegointimahdollisuuden lisäämistä perusteltuna.

Yhdymme muiden näkemyksiin siitä, että tämä sujuvoittaa käytännön toimintaa erityisesti isoissa organisaatioissa ja vähentäisi byrokraattista jähmeää tapaa, jossa jatkuvasti elävää rekisteriä päivitetään kankeasti hallituksen kokouksien kautta.

Kannatamme Suomen Vuokranantajat ry esitystä, että yhdistyksen sääntöihin voitaisiin kirjata jäsenen erottamista koskeva käytäntö sellaisissa tilanteissa, joissa jäsen jättää säännöissä määrätyn jäsenmaksun maksamatta.

Kannatamme Invaliidiliiton lisäystä, että eroilmoituksen vastaanottaminen voitaisiin delegoida. Tämä helpottaa yhdistyskäytänteitä.

8. Hallituksen huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuudesta ja velvollisuudesta huolehtia yhdistyksen hallinnon järjestämisestä nimenomaiset säännökset. Nimenomainen lain tai sääntöjen vastaisten päätösten täytäntöönpanokielto – yhdistyslain 35 §

Työryhmän ehdotuksen tarkoituksena on selventää yhdistyksen hallituksen yleisiä tehtäviä. Ehdotuksessa on otettu huomioon myös tilanne, jossa vastuu päivittäisesti johtamisesta on toimitusjohtajalla (esim. rajoittaa nimenomaisesti hallituksen vastuuta kirjanpidosta ja varainhoidosta).

Vastustan

Perustelut

Nykyinen yhdistyslain 35 § on hyvä, ja jättää riittävästi asioita tulkittaviksi yhdistyksien säännöistä.

9. Sallitaan myös yhdistyksille toimitusjohtaja-toimielin – yhdistyslain 35 a §

Työryhmä ehdottaa, että yhdistyksen säännöissä voitaisiin määrätä toimielin-toimitusjohtajan valitsemisesta. Mahdollisuus sallitaan kaikille yhdistyksille (ei esim. koko- eikä toimialarajoja). Toimitusjohtaja vastaa hallituksen ohjauksessa ja valvonnassa yhdistyksen päivittäisestä johtamisesta. Hallitus valitsee ja erottaa toimitusjohtajan, joka ei ole työsuhteessa yhdistykseen. Ehdotus ei vaikuta yhdistysten nykyisten toiminnanjohtajien, pääsihteerien ym. työsuhteisiin.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Yhdymme Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry:n kantaan, että toimitusjohtaja-toimielimen valitsemisen mahdollisuus on perustelua suurien, ammattimaisesti toimivien yhdistysten toiminnassa. Toimitusjohtaja-toimielimen mahdollistaminen kaikille yhdistyksille voi kuitenkin hämärtää yhdistyksen yleishyödyllisyyden ja yhteisvastuullisuuden luonnetta. Toimitusjohtaja-toimielimen ohjeistaminen tulee tehdä hyvin selkeästi, jotta toimielimen luonne kirkastuu yhdistystoimijoille.

10. Yhdistyksen johdon esteellisyysääntelyn tarkistus – yhdistyslain 37 §

Työryhmän ehdottamaa esteellisyysääntelyä sovellettaisiin hallituksen jäseniin, (ehdotettavaan toimitusjohtajaan ja muuhun sääntöjen perusteella hallintotehtävää hoitavaan toimihenkilöön (nykyisin kaikki toimihenkilöt).

Tarkoitus on selventää vastuusuhteita yhdistyksessä: hallitus ja mahdollinen toimitusjohtaja vastaavat yhdistyksen toiminnan järjestämisestä niin, että intressiristiriitatilanteita ei synny ja/tai ne tunnistetaan ja niissä toimitaan asianmukaisesti.

Työryhmän ehdotuksella selvennetään esteellisyysperusteita siten, että yksityinen etu voi olla esteellisyysperuste vain, jos toimi poikkeaa yhdistyksen tavanomaisesta toiminnasta tai tavanomaisista ehdoista. Lisäksi selvennetään sitä, milloin välillinen etu johtaa ja ei johda esteellisyyteen.

Vastustan

Perustelut

Tarpeetonta säätelyä tulisi välttää.

Vaara siitä, että ehdotus aiheuttaisi uusia tulkintaongelmia.

Yhdistysten päätöksenteossa tulisi aina tarkasti myös perustella, miksi on päädytty ratkaisuun, joka saattaa näyttäytyä ulkopuolisille esteellisyysääntöjen rikkomiselta, vaikka se ei sitä ole.

11. Pienimmille yhdistyksille sallitaan helpotettu tilinpito – yhdistyslain 37 a §

Työryhmä ehdottaa, että jos yhdistyksen tuotot ovat enintään 30 000 €/v, se voi soveltaa kirjanpitolakia kevyempää tilinpitonormistoa, joka perustuu maksuperusteiseen yksinkertaiseen kirjanpitoon. Tarkoituksena on tulojen, menojen, varojen ja velkojen erillään pitäminen. Tilinpitoon ei kuulu pakollisen tilinpäätöksen laatimista, jos tilinpito pidetään säännöllisesti (vähintään kuukausittain) jäsentenä nähtävänä. Lisäksi tilinpito-mallissa on mahdollisuus tilinpäätöstä kevyempään vuosilaskelmaan.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Helpottaa mm. nuorten kuten myös ikääntyneiden osallistumista kansalaistoimintaan.

Vähentää kustannuksia ja byrokratiaa ja vapauttaa resursseja konkreettiselle yhdessä tekemiselle.

Lisäksi kannatamme Kansalaisareenan ehdotusta perusteluineen, että esitysluonnoksen maininta tilinpidon nähtävillä pitämisestä vähintään kuukausittain tulee korvata maininnalla vuosiselvityksen laatimisesta.

Kuitenkin on myös mietittävää vielä, että kuuluuko tällainen säännös yhdistyslakiin vai kirjanpitolakiin?

12. Yhdistysten yhdistymiseen uusi vaihtoehto – yhdistyslain 42 a – 42 c §

Työryhmä ehdottaa vaihtoehtoista sopimukseen perustuvaa yhdistymisjärjestelyä, jolla pyritään helpottamaan erityisesti suurempien yhdistysten yhdistämistä. Ehdotus sisältää varojen ja velkojen yleisseuraannon ja järjestelyn kaikkien oikeusvaikutusten (mm. uuden yhdistyksen perustaminen, sääntömuutos, jäsenyyksien siirtyminen, yhdistyvän yhdistyksen purkautuminen) voimaantulon saman aikaisesti rekisteröinnillä. Yleisseuraanto vähentää olennaisesti varojen ja vastuiden yksilöintiin ja ”järjestämiseen” liittyvää selvittelyn tarvetta.

Velkojen yleisseuraannon vuoksi ehdotus sisältää velkojansuojamenettelyn.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Kiinnitämme huomiota ja yhdymme Invalidiliiton näkemykseen, että jäsenyyden siirtymiselle määritellään selkeät menettelyt. Lain perusteluista ei kuitenkaan käy ilmi selkeästi, miten jäsenyyden siirtyessä uuteen yhdistykseen EU:n tietosuoja-asetuksen mukainen jäsenen suostumus tietojen käsittelyyn siirtyisi uudelle yhdistykselle. Tähän tarvittaisiin tarkennusta.

13. Muut kommentit työryhmän muutosehdotuksesta yhdistyslain osalta

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä), 22 § (viittauksen selvennys), 24 §:n 2 momentti (kokouskutsun sisältö etäosallistumisesta, verkkokokouksesta ja ennakkoilmoittautumisesta), 25 §:n 2 momentti (ennakkoilmoittautumisvelvollisuuden sisällön tarkistus), 26 § (toimitusjohtajan esteellisyys yhdistyksen kokouksessa), 27 §:n 2 momentti (jäsen- ja liittoäänestystä koskevan helpotetun sääntömuutoksen soveltamisalan rajoitus, joka liittyy jäsen- ja liittoäänestyksen käyttöalan laajentamiseen), 29 § (avoin äänestys mahdolliseksi myös suhteellisessa vaalissa), 30 § (äänestys- ja vaalijärjestysvaatimuksen rajoittaminen jäsen- ja liittoäänestykseen), 32 § (moiteoikeus myös

toimitusjohtajalle), 33 § (kanneoikeus myös toimitusjohtajalle), 39 § (toimitusjohtajan vahingonkorvausvelvollisuus ja johdon vahingonkorvausvastuun rajoittaminen muuta yhteisö- ja säätiölainsäädäntöä vastaavasti), 40 § (pakollisen lopputilityskokouksen tilalle lopputilityksen saatavana pitovelvollisuus), 43 § (lakkautettavan yhdistyksen varojen käyttäminen), 48 § ja 52 § (mahdollisen toimitusjohtajan huomioon ottaminen perus- ja muutosilmoituksessa yhdistysrekisteriin), voimaatulosäännös (ehdotetaan tulemaan voimaan 1.7.2022), siirtymäsäännökset (kokouskutsuajan ja ennakoilmoittautumisen määräajan suhde, ennen lain muutosta käytössä ollut toimitusjohtaja-nimike ja vahingonkorvausvastuu ennen lain muutosta aiheutetusta vahingosta).

Kaikki yhdistysbyrokratian vähentämiseen ja resurssien kuormittumisen vähentämisen tähtäävät toimet ovat kannatettavia.

Yhdistyslain 17 §:n 1 momentti (perinteisen kokouksen määritelmä):

Vastustamme esitettyä muutosta.

Esitetty 17 § 1 mom, jonka mukaan yhdistyksen kokous on pidettävä yhdistyksen kotipaikassa (kunta) on ongelmallinen laajan toimialueen yhdistyksissä, joissa kokouksia tasapuolisuuden nimessä pidetään ympäri yhdistyksen toimialuetta. Hallituksen on voitava päättää kokouspaikka ilman erillistä valtuutusta yhdistyksen kokoukselta.

Mahdollisuus edellyttää ennakoilmoittautumista ehtona kokoukseen osallistumiselle helpottaa kokousjärjestelyjä sekä etäosallistumisen että fyysisen kokouksen osalta (25§).

Säännöissä voidaan määrätä, että suhteellinen vaali voidaan pitää myös avoimena äänestyksenä. Muutos on hyvä ja tuo joustavuutta päätöksentekoon, jos esimerkiksi teknisten ongelmien vuoksi vaalia ei voida suorittaa äänestyssovelluksen avulla (29§).

14. Muut yhdistyslakiin tai siihen liittyviin suosituksiin (esim. hyvä hallintotapa) tai ohjeisiin liittyvät kommentit

Tässä voit kommentoida yhdistyslakia siltä osin kuin asiaa ei ole käsitelty työryhmän mietinnössä.

Yhdymme Kansalaisareenan näkemykseen:

Yhdistyksissäkin toimii henkilöitä, joiden tietojen luovuttamista on rajattu terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvan uhan takia. Yhdistyksessä kuitenkin jäsenellä on oikeus tutustua jäsenrekisteriin, ja tällä hetkellä yhdistyslaki ei tällaista turvakielto-ajasta tunne, jolloin yhdistystoiminta voi muodostaa yhden uhan lisää. Yhdistyslain tulisikin ottaa mallia muusta yhteisölainsäädännöstä (esim. asunto-osakeyhtiölaki) jäsenten tietojen julkisuuden suhteen. Eli vaikka jäsenellä jatkossakin säilyisi oikeus tutustua jäsenrekisteriin, tulisi ns. turvakiellon omaavien tiedot voida rajata tutustumisoikeuden ulkopuolelle.

15. Uusi toimintaryhmälaki

Työryhmän ehdotuksen mukainen uudessa laissa säänneltävä toimintaryhmä on yhdistystoiminnalle vaihtoehtoinen kansalaistoiminnan organisointimuoto. Toimintaryhmä edistää yhteisen aatteellisen tarkoituksen toteutumista. Tarkoituksena ei voi olla voiton tai muun taloudellisen edun hankkiminen siihen osalliselle.

Toimintaryhmän sisäisissä suhteissa on laaja sopimusvapaus – ei esim. pakollista hallitusta eikä jäsenten kokousta. Toimintaryhmän sisäinen viestintä ja päätöksenteko voidaan toteuttaa siten esim. some-palvelussa.

Toimintaryhmä syntyy rekisteröinnillä (PRH:een toimintaryhmärekisteri). Rekisteröinti on määräaikainen (3 vuotta). Jos rekisteröintiä ei uusita, toimintaryhmä poistetaan rekisteristä.

Rekisteröity toimintaryhmä on oikeushenkilö. Toimintaryhmällä on ainakin yksi edustaja, jolla voi edustaa ryhmää kaikissa toimissa. Toimintaryhmän puolesta toiminut ja tointa koskevaan päätökseen osallistunut ryhmän edustaja ja jäsen vastaavat henkilökohtaisesti, jos velkoja ei saa suoritusta toimintaryhmältä. Ryhmän edustaja ja jäsen voivat milloin tahansa erota.

Toimintaryhmän kevennetty tilinpito (ks. Edellä kysymys 11. pienistä yhdistyksistä), jos tuotot enintään 30 000 €/v eikä muuta säännöissä tai päätetty. Toimintaryhmälakiin lisäksi säännökset oikeuspaikasta, toimintaryhmän edustajan vahingonkorvausvelvollisuudesta, toimintaryhmän purkamisesta, konkurssista, muuttamisesta rekisteröidyksi yhdistykseksi ja rangaistusvastuusta.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Yhdymme Kansalaisareenan näkemykseen, että toimintaryhmä on tervetullut uusi kansalaistoiminnan järjestämisen muoto, kun toimintaryhmät kiinnittyvät jo järjestäytyneeseen yhdistystoimintaan. Yhdistysten luonnollisen elinkaaren näkökulmasta toimintaryhmä voi olla ensimmäinen askel toiminnan käynnistämiseksi, ja vastaavasti yhdistyksen toiminnan muuttuessa pienimuotoisemmaksi voisi se muuttua toimintaryhmäksi.

Tällä hetkellä rekisteröidyn yhdistyksen velvoitteet saatetaan kokea raskaina, eikä rekisteröitymätön yhdistys voi toimia oikeushenkilönä. Nopea rekisteröinti mahdollistaa nopean reagoinnin tiettyyn yhteiskunnalliseen ilmiöön tai tarpeeseen. Nopealla rekisteröinnillä on mahdollista myös toteuttaa joustavasti esimerkiksi tapahtuma tai muu tilapäinen projekti. Vastaavasti toimintaryhmä poistuu automaattisesti rekisteristä, jos toimintaa ei ole tarpeen jatkaa.

Kuten myös Nuva ry yhdymme siihen, että nuorten kansalaisjärjestöissä on tunnistettu jo kauan sitten haaste, että nuorten motivaatio sulaa hallinnon pyörittämiseen kun kiinnostus kansalaisjärjestötoimintaan on herännyt halusta muuttaa maailmaa, ei arkistoida hallintomateriaaleja.

Esitys toimintaryhmälaiosta on kaivattu ja erittäin tervetullut, mutta vaatimus täysi-ikäisistä toimijoista yhdistyslaissa tai mahdollisessa toimintaryhmälaiossa on ongelmallinen. Ikä ei saa

muodostua esteeksi yhdistystoiminnalle. Esityksessä oleva vaatimus toimintaryhmän täysi-ikäisestä edustajasta heikentää muutoksen merkitystä.

Yhdymme myös OKM, Valtion nuorisoneuvoston lausuntoon, jonka mukaan toimintaryhmälaki on kannatettava ajatus, jota tulee kuitenkin jatkojalostaa huomioiden lakiesityksestä annetut lausunnot. Toimintaryhmälain tulisi hyväksyttäessään olla helppolukuinen, jotta se palvelee kohderyhmäänsä.

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden ja osallistumisen helpottamiseksi on tarve kevyemmälle ja perinteistä yhdistystä tilapäisemmälle toiminnalle, esimerkiksi oppilas- ja opiskelijakunnilla sekä nuorten vaikuttamis- ja toimintaryhmillä. Kevyempi rakenne mahdollistaa toiminnan oikeushenkilönä sekä toiminta-avustusten hakemisen. Ehdotuksen ongelmana on kuitenkin yhdistyslaissakin oleva ikäraja: toimintaryhmän edustajan täytyy olla täysi-ikäinen. Tämä ei vastaa nuorten tarpeita, sillä usein toimintaryhmän nuoret ovat alaikäisiä, eikä yhdistyksen perustaminen näin ollen ole mahdollista.

Toimintaryhmälain vastuut ovat oltava selkeät. Nykyinen yhdistyslaki suojaa toimijoita henkilökohtaiselta taloudelliselta vastuulta. Toimintaryhmälain ehdotuksen mukainen henkilökohtainen vastuu on nuorelle iso, jos esimerkiksi joutuu korvausvastuuseen epäonnistuneesta tapahtumasta.

16. Mietinnön yleisperusteluiden kommentit

Tässä voit kommentoida työryhmän mietinnön yleisperusteluita

Yleisperustelut sisältävät työryhmän

- selvitykset yhdistyslainsäädännön sisällöstä ja yhdistyskäytännöstä, muusta yhteisölainsäädännöstä vastaavien asioiden osalta ja yhdistystoiminnan sääntelyn ulkomaiden lainsäädännössä,
- arvion nykytilasta ja toimeksiannon mukaiset tavoitteet,
- määrittämät sääntelyvaihtoehdot, arvion vaihtoehdoista ja työryhmän ehdotuksen yleiset perustelut kunkin asian osalta, sekä
- ehdotuksen riippuvuuden muista hankkeista ja suhteen valtion talousarvioesitykseen

On erittäin tärkeä ja tervetullut selvitys ja paremmin nyky-yhteiskuntaa, muuttuvia tilanteita ja resilienssiä sekä ns matalan kynnyksenkansalaistoimintaa tukevia muutosehdotuksia

esim. virtuaalikokoukset, etäosallistumismahdollisuudet, kirjanpitoon liittyvät kevennykset, matalampi kynnyksen kansalaistoiminnalle.

Kuitenkin täytyy vielä arvioida ja välttää, että yhdistyslaista ei tulisi entistä vaikeaselkoisempi tai että aiheutuisi lisää/uusia tulkintaongelmia.

Tarpeettomia lakia ja sääntelyä täytyy välttää.

Erytisesti kiinnitämme huomiota siihen, että nuorten, myös ei täysi-ikäisten nuorten, matalan kynnyksen omaehtoisen kansalaistoiminnan toimintamahdollisuudet ja niihin vaikuttaminen

toteutuvat. Eli jos tehdään toimintaryhmälaki, tai joku vastaava niin täytyy välttää sitä, että erityisesti 13-18v nuorten mahdollisuuksien osalta asiat eivät jäisi ns. puolitiehen.

Muut kommentit

Voitte kirjoittaa muut kommentinne alla olevaan tekstikenttään

Kiitos mahdollisuudesta vaikuttaa kansalaistoiminnan toimintaedellytyksiin.

Järg-Tärno Regina
Suomen Setlementtiliitto ry